

DREPTURILE OMULUI

Uniunea Europeană se angajează să susțină democrația și drepturile omului în relațiile sale externe, în conformitate cu principiile libertății, democrației, respectării drepturilor omului, a libertăților fundamentale și a statului de drept. UE urmărește să integreze preocupările legate de drepturile omului în toate politicile și programele sale și dispune de diferite instrumente politice în acest domeniu, pentru acțiuni specifice - inclusiv finanțarea proiectelor specifice prin intermediul instrumentelor sale financiare.

TEMEIUL JURIDIC

- Articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE): valorile UE. Uniunea are ca valori fundamentale „demnitatea umană, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept, precum și respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților”.
- Articolul 3 din TUE: obiectivele UE. În relațiile sale cu ansamblul comunității internaționale, Uniunea contribuie la „eliminarea sărăciei și protecția drepturilor omului și, în special, a drepturilor copilului, precum și la respectarea strictă și dezvoltarea dreptului internațional, inclusiv respectarea principiilor Cartei Organizației Națiunilor Unite”.
- Articolul 6 din TUE: Carta Drepturilor Fundamentale și Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Deși Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene [articolul 6 alineatul (1)] se referă în mod explicit numai la aplicarea dreptului Uniunii, instituțiile, organismele și statele membre ale UE trebuie să respecte Carta și în relațiile externe. Țările care aderă la UE trebuie, de asemenea, să respecte Carta. Articolul 6 alineatul (2) impune UE să adere la Convenția europeană a drepturilor omului (4.1.2);
- Articolul 21 din TUE: principiile care stau la baza acțiunilor externe ale Uniunii. Aceste principii sunt democrația, statul de drept, universalitatea și indivizibilitatea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, respectarea demnității umane, principiile egalității și solidarității, precum și respectarea principiilor Cartei Organizației Națiunilor Unite din 1945 și a dreptului internațional. La articolul 21, UE își însușește principiul „indivizibilității drepturilor omului și a libertăților fundamentale”, angajându-se să considere drepturile economice și sociale la fel de importante ca cele civile și politice.

- Articolul 205 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE): Dispoziții generale privind acțiunea externă a Uniunii. Acest articol stabilește că acțiunile internaționale ale UE trebuie să aibă la bază principiile prevăzute la articolul 21 din TUE.

POLITICA UE PRIVIND DREPTURILE OMULUI

În 2012, Consiliul a adoptat un [Cadru strategic privind drepturile omului și democrația](#), însoțit de un plan de acțiune pentru implementarea acestuia. Cadrul definește principiile, obiectivele și prioritățile pentru a îmbunătăți eficacitatea și consecvența politicii UE în următorii 10 ani. Printre principii se află integrarea drepturilor omului în toate politicile UE (ca fir conducător), inclusiv atunci când politicile interne și externe se suprapun, precum și adoptarea unei abordări mai bine adaptate. În urma unei propuneri din partea Comisiei Europene și a Vicepreședintelui/Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate (VP/ÎR), în noiembrie 2020, Consiliul a adoptat cel de-al treilea [Plan de acțiune al UE privind drepturile omului și democrația](#). Acesta stabilește ambițiile și prioritățile UE pentru perioada 2020-2024, structurate în jurul a cinci domenii principale de acțiune:

- protejarea și capacitatea persoanelor;
- construirea unor societăți reziliente, favorabile incluziunii și democratice;
- promovarea unui sistem mondial pentru drepturile omului și democrație;
- noile tehnologii: valorificarea oportunităților și abordarea provocărilor;
- obținerea de rezultate lucrând împreună.

Consiliul a adoptat o serie de [orientări tematice privind drepturile omului](#). Acestea oferă instrucțiuni practice reprezentanților UE din întreaga lume cu privire la:

- acțiunile UE împotriva pedepsei cu moartea
- dialogurile privind drepturile omului
- drepturile copilului
- acțiunile împotriva torturii și altor tratamente crude
- protecția copiilor în timpul conflictelor armate
- protecția apărătorilor drepturilor omului
- conformitatea cu dreptul umanitar internațional
- combaterea violenței împotriva femeilor și fetelor
- promovarea libertății de religie și convingeri
- protecția drepturilor persoanelor lesbiene, homosexuale, bisexuale, transgen și intersexuale (LGBTI)
- promovarea libertății de exprimare, atât online, cât și offline
- nediscriminarea în acțiunile externe
- apa potabilă sigură și salubritatea.

Strategiile de țară ale UE privind drepturile omului și democrația urmează o abordare ascendentă menită să integreze orientările și prioritățile UE privind drepturile omului într-un singur document de politică coerent. Acestea sunt adaptate fiecărei țări și stabilesc obiective pentru o perioadă de trei ani.

UE integrează sistematic drepturile omului în dialogurile sale politice cu țările terțe sau cu organizațiile regionale. Uniunea desfășoară, de asemenea, dialoguri și consultări dedicate în mod specific drepturilor omului cu aproximativ 60 de țări.

Acordurile comerciale bilaterale și diferitele acorduri de asociere și cooperare între UE și țările terțe sau organizațiile regionale includ o clauză care definește respectarea drepturilor omului, ca un „element esențial”. Această clauză servește ca punct de acces pentru angajament și dialog, dar și ca bază pentru impunerea unor măsuri adecvate, cum ar fi reducerea sau suspendarea cooperării, în cazul unor încălcări grave ale drepturilor omului și ale principiilor democratice. Stimulentele pentru ratificarea și punerea în aplicare a convențiilor privind drepturile omului și drepturile muncii sunt prevăzute în cadrul schemelor comerciale preferențiale acordate de UE țărilor în curs de dezvoltare (5.2.3).

Un mecanism puternic de condiționalitate a fost stabilit pentru țările candidate (5.5.1). Înainte de a adera la UE, aceste țări trebuie să dezvolte instituții stabile care să garanteze democrația, statul de drept, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților, proces sprijinit în mod activ de UE. Politica europeană de vecinătate (5.5.5) se bazează, de asemenea, pe valorile comune ale democrației, statului de drept și respectării drepturilor fundamentale. UE sprijină țările partenere în punerea în aplicare a reformelor și aplică o abordare „mai mult pentru mai mult” (mai multă integrare și mai mulți bani pentru a recompensa progresele).

Misiunile UE de observare a alegerilor au, de asemenea, scopul de a îmbunătăți drepturile omului prin descurajarea intimidărilor și a violențelor în timpul alegerilor și prin consolidarea instituțiilor democratice.

UE promovează drepturile omului prin participarea sa la forurile multilaterale, cum ar fi Comitetul al III-lea al Adunării Generale a ONU, Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) și Consiliul Europei. De asemenea, UE promovează în mod activ justiția internațională, de exemplu prin intermediul Curții Penale Internaționale.

Cu un buget de 1,511 miliarde de euro alocat pentru perioada 2021-2027, programul tematic privind drepturile omului și democrația din cadrul [Instrumentului de vecinătate, dezvoltare și cooperare internațională - Europa Globală](#) sprijină și protejează în principal actorii societății civile care promovează drepturile omului și democrația. O caracteristică importantă a acestui instrument este faptul că acordul guvernului țării partenere nu este necesar. În plus, UE s-a angajat să integreze progresiv o abordare bazată pe drepturi în toate programele sale de dezvoltare, pe baza unui set de instrumente elaborat de Comisie în 2014 și [actualizat în 2021](#).

În decembrie 2020, Consiliul a adoptat un [regulament](#) de instituire a unui regim mondial de sancțiuni în materie de drepturi ale omului. Acesta permite UE să vizeze persoane, entități și organisme – inclusiv actori statali și nestatali – responsabile de încălcări grave

ale drepturilor omului și de abuzuri grave împotriva drepturilor omului la nivel mondial, implicate în încălcările și abuzurile respective sau asociate cu acestea. Începând din octombrie 2023, Consiliul a impus [măsuri restrictive](#) (înghețarea activelor și, după caz, interdicții de călătorie) împotriva a 67 de persoane și 20 entități.

Având în vedere creșterea numărului de dovezi și a gradului de conștientizare cu privire la încălcările drepturilor omului care au loc în lanțurile valorice globale, Comisia a prezentat, în februarie 2022, o [propunere](#) de directivă privind diligența necesară a întreprinderilor în materie de durabilitate. Această directivă ar impune legal întreprinderilor să identifice și, dacă este necesar, să prevină, să elimine sau să atenueze efectele negative ale activităților lor asupra drepturilor omului și asupra mediului. În iunie 2023, Parlamentul a adoptat amendamente la propunerea Comisiei în plen, iar negocierile interinstituționale sunt desfășurate.

La 14 septembrie 2022, Comisia a publicat o [propunere](#) complementară de regulament care ar prevedea o interdicție de comercializare pe piața UE a mărfurilor fabricate prin muncă forțată. Comisiile parlamentare și-au adoptat poziția la [16 octombrie 2023](#).

Un [raport anual privind drepturile omului și democrația în lume](#), pregătit de VP/ÎR și adoptat de Consiliu, oferă o imagine de ansamblu a situației drepturilor omului în lume, precum și a acțiunilor Uniunii în cursul anului respectiv.

ACTORII

Consiliul European formulează interesele strategice ale UE și orientările generale ale politicii europene de securitate comune (PESC) ([5.1.1](#)).

Consiliul Afaceri Externe tratează în general problemele legate de drepturile omului relevante în contextul PESC sau al politicilor comerciale și de dezvoltare ale UE. Grupul de lucru pentru drepturile omului din cadrul Consiliului (COHOM), care pregătește discuțiile și Deciziile la nivel înalt privind drepturile omului, este compus din experți în domeniu din statele membre și reprezentanți ai Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE) și ai Comisiei.

Fiecare delegație a UE are un „punct de contact” pentru drepturile omului. Delegațiile UE au un rol esențial în elaborarea și punerea în aplicare a strategiilor naționale privind drepturile omului și democrația, în pregătirea dialogurilor privind drepturile omului, în cooperarea cu apărătorii drepturilor omului și societatea civilă, precum și în identificarea priorităților pentru asistența financiară a UE.

Comisia negociază acorduri internaționale, supervizează procesul de extindere și politica de vecinătate și gestionează programele de dezvoltare și instrumentele de finanțare (în strânsă cooperare cu SEAE).

Reprezentantul Special al UE pentru drepturile omului are rolul de a crește eficiența și vizibilitatea politicii UE în domeniul drepturilor omului. Reprezentantul Special are un mandat larg și flexibil și lucrează în strânsă colaborare cu SEAE. Poziția este deținută în prezent de Eamon Gilmore, care și-a preluat atribuțiile la 1 martie 2019.

Parlamentul contribuie la dezvoltarea politicilor UE și monitorizează activitatea celorlalte instituții europene.

În temeiul articolelor 207 și 218 din TFUE, majoritatea acordurilor internaționale au nevoie de acordul Parlamentului pentru a intra în vigoare. De exemplu, în 2011, Parlamentul a blocat protocolul privind textilele la Acordul de parteneriat și cooperare (APC) dintre UE și Uzbekistan, în principal din cauza problemelor legate de munca copiilor. Parlamentul și-a dat acordul doar în 2016, în urma unor îmbunătățiri semnificative în ceea ce privește utilizarea muncii copiilor și a muncii forțate.

Conform articolului 36 din TUE, VP/ÎR are obligația să consulte Parlamentul cu privire la aspectele principale și la opțiunile fundamentale ale PESC, precum și să-l informeze cu privire la evoluția acestor politici. Parlamentul poate adresa întrebări și recomandări Consiliului și VP/ÎR.

Rezoluțiile Parlamentului urmăresc să sensibilizeze opinia publică cu privire la încălcările drepturilor omului, să sprijine apărătorii drepturilor omului și să modeleze politica UE în domeniul drepturilor omului prin intermediul unor propuneri concrete de politici. Rezoluțiile pot fi o parte a procesului legislativ, un rezultat al rapoartelor din proprie inițiativă ale comisiilor parlamentare sau un rezultat al [dezbaterilor de urgență](#) care au loc, de obicei, în ziua de miercuri a fiecărei sesiuni plenare de la Strasbourg, pentru a scoate în evidență încălcările flagrante ale drepturilor omului în lume. Rezoluția anuală a Parlamentului privind [drepturile omului și democrația în lume și politica Uniunii Europene în acest domeniu](#) analizează realizările politicii UE și provocările cu care se confruntă.

[Subcomisia pentru drepturile omului \(DROI\)](#) a Parlamentului, atașată Comisiei pentru afaceri externe, răspunde de chestiunile privind democrația, statul de drept, drepturile omului – inclusiv drepturile minorităților – în țările terțe și principiile dreptului internațional, precum și de asigurarea coerenței între toate politicile externe ale UE și politica sa în domeniul drepturilor omului. Subcomisia se ocupă, de asemenea, de gestionarea curentă a dosarelor privind drepturile omului, în timp ce delegațiile sale vizitează în mod regulat țările și instituțiile în cauză. Subcomisia monitorizează acțiunile întreprinse ca urmare a rezoluțiilor de urgență ale Parlamentului din Regulamentul de procedură și organizează frecvent schimburi de opinii cu SEAE cu privire la dialogurile UE privind drepturile omului.

Aspectele legate de drepturile omului în relațiile externe ale UE intră și în domeniul de competență al următoarelor comisii: Comisia pentru afaceri externe (AFET), Comisia pentru comerț internațional (INTA), Comisia pentru dezvoltare (DEVE) și Comisia pentru drepturile femeii și egalitatea de gen (FEMM). Drepturile omului sunt, de asemenea, un element esențial al activității delegațiilor permanente ale Parlamentului, care interacționează cu parlamentele țărilor terțe la nivel bilateral și în contextul adunărilor parlamentare.

Datorită competențelor sale bugetare (în conformitate cu articolul 14 din TUE și articolul 310 alineatul (1) din TFUE), Parlamentul are un cuvânt de spus în alocarea fondurilor pentru Europa Globală și alte instrumente financiare utilizate în promovarea drepturilor omului. În plus, Parlamentul este colegiutor pentru toate instrumentele de finanțare externă.

În fiecare an, Parlamentul acordă [Premiul Saharov pentru libertatea de gândire](#) activiștilor pentru drepturile omului din întreaga lume. La 19 octombrie 2023, laureații

Premiului Saharov au fost Jina Mahsa Amini și mișcarea „Femeile, viața, libertatea” din Iran. Poporul curajos ucrainean a fost laureatul anului 2022, reprezentat de președintele lor, de liderii aleși și de societatea civilă. Președintele Ucrainei, Volodîmîr Zelenskîi, a luat cuvântul prin videoconferință la ceremonia de decernare a premiilor din 14 decembrie 2022 de la Strasbourg. În 2021, Premiul Saharov a fost decernat lui Aleksei Navalnîi, cel mai important reprezentant al opoziției din Rusia, cunoscut pentru lupta sa împotriva corupției și a încălcărilor drepturilor omului, iar în 2020, a fost decernat opoziției democratice din Belarus. Printre laureații anteriori se numără Nelson Mandela, Malala Yousafzai și Raif Badawi. Parlamentul European a creat Rețeaua Premiului Saharov, pentru a facilita menținerea legăturilor între laureații Saharov și a încuraja activitățile comune.

Parlamentul promovează drepturile omului ca parte a activităților sale mai ample de sprijinire a democrației, care includ observarea alegerilor, acțiunile pre- și postelectorale, consolidarea capacității parlamentare, medierea și dialogul privind promovarea democrației (5.4.2).

Președinta Parlamentului sprijină în mod activ drepturile omului prin declarații și scrisori și discută chestiuni legate de drepturile omului la întâlnirile cu protagoniști importanți.

RASMA KASKINA

10/2023

